

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	1
WSTĘP	3
MOJE NAJBLIŻSZE ŚRODOWISKO	4
Lubin i okolice	4
Legnica i okolice.....	5
CO TO JEST POMNIK PRZYRODY?	7
Moja przygoda z pomnikami przyrody	9
Pomniki przyrody ożywionej	9
Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	11
Skrzydłorzech kaukaski (<i>Pterocarya fraxinifolia</i>)	15
Sofora japońska, perelkowiec (<i>Sophora japonica</i>).....	17
Miłorząb dwukłapowy (<i>Ginkgo biloba</i>)	19
Platan klonolistny (<i>Platanus acerifolia</i>)	21
Klon (<i>Acer</i>).....	23
Aleja w Parku Miejskim w Legnicy.....	27
Pomniki przyrody nieożywionej	29
Głazy narzutowe	30
Skalki.....	30
Jaskinie.....	30
Odstąpienia.....	30
Inne pomniki przyrody nieożywionej.....	32
Pomniki przyrody nieożywionej w Parku Krajobrazowym „Chełmy”....	32
BIBLIOGRAFIA	34

WSTĘP

Jestem uczennicą piątej klasy szkoły podstawowej. Interesuje mnie bogactwo i różnorodność świata przyrody. Od najmłodszych lat czytam ciekawe książki oraz czasopisma przyrodnicze, oglądam programy telewizyjne poświęcone zwierzętom i roślinom. W szkole biorę udział w zajęciach koła ekologicznego, gdzie uczę się bacznie obserwować i badać otaczające mnie środowisko, uczestniczę w ciekawych projektach edukacyjnych. To właśnie na zajęciach koła dowiedziałam się o Ogólnopolskim Konkursie Ekologicznym „Eko-Planeta” i zapragnęłam wziąć udział w jego III edycji, wykonując album „Pomniki przyrody w moim regionie”. Gromadząc materiały do niego, korzystałam z wielu źródeł informacji, a także wspólnie z rodzicami i psem Lordem urządziłam przyrodnicze wycieczki po najbliższej okolicy. Przywiezione z nich zdjęcia i znaleziska zamieściłam w swojej pracy.

W albumie charakteryzuję krótko środowisko, w którym żyję, przedstawiam definicję pomnika przyrody i zasady obowiązujące przy uznawaniu obiektu za pomnik, a także prezentuję najciekawsze pomniki przyrody w moim regionie.

MOJE NAJBLIŻSZE ŚRODOWISKO

Mieszkam w Raszówce, miejscowości położonej w woj. dolnośląskim, między dwoma ważnymi miastami: Legnicą i Lubinem. Region, w którym żyję, jest częścią LGOM (Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego). Środowisko to jest zanieczyszczone i mocno przekształcone przez człowieka. W ciągu ostatnich 150 lat powstawały tu osiedla ludzkie, fabryki, zakłady, kopalnie, huty, drogi i szlaki kolejowe. W wyniku tego postępu cywilizacyjnego znacznie skurczyła się liczba lasów. Właśnie dlatego tak ważna jest troska o istniejący drzewostan, w tym ochrona pomników przyrody.

Lubin i okolice

Lubin leży w północnej części Wysoczyzny Lubińskiej, która wchodzi w skład Niziny Śląsko-Łużyckiej. Od północy sąsiaduje ze Wzgórzami Polkowickimi, stanowiącymi południowo-wschodni fragment Wzgórz Dalkowskich. Rzeźba terenu miasta i jego okolic rozwinęła się w czwartorzędzie, a jej formy związane są ze zlodowaceniem środkowopolskim, mającym miejsce około 150 tysięcy lat temu. Śladami obecności lodowca na tym terenie są m. in. rozległe obszary pokryte osadami wodnolodowcowymi, z którymi związane jest duże złożę piasków w okolicy wsi Obora oraz liczne głazy narzutowe, przyniesione przez lądolód ze Skandynawii. Krajobraz większości obszaru miasta tworzą wyrównane wierzchowiny pagórków oraz szerokie rozłogowe doliny.

Lubin zajmuje powierzchnię ponad 40 km² i charakteryzuje się wysoką gęstością zaludnienia (2022 osoby/km²). Tutejsze środowisko przyrodnicze uległo dużym przekształceniom w ciągu ostatnich 50 lat w wyniku powstania przemysłu miedziowego oraz rozwoju miasta. W obrębie Lubina znajduje się niewiele terenów zielonych i parków o wybitnych walorach przyrodniczych. Do najwartościowszych z nich należy kompleks zadrzewień wzdłuż starówki z parkami Piłsudskiego, Wyżykowskiego oraz Kopernika i Park Wrocławski, będący pozostałością dawnych lasów łęgowych w dolinie Zimnicy. Trzeba również wspomnieć o Parku Leśnym na terenie dawnej strzelnicy miejskiej oraz grupie dębów szypułkowych wzdłuż drogi polnej pomiędzy ul. Przemysłową i Krzeczynem Wielkim, wśród których spotykamy najbardziej okazały dąb Lubina o obwodzie pnia ponad 500 cm. Pozostałe cenne grupy drzew znajdują się przy kościołach św. Jadwigi, św. Marii Dominiki Mazzarello oraz NMP w Starym Lubinie i na cmentarzu. Obecnie w Lubinie oglądać można tylko dwa pomniki przyrody: platan

klonolistny w parku Kopernika oraz dęb szypułkowy na posesji przy ul. Traugutta I. Na terenach parkowych rosną jednak drzewa zasługujące na wpisanie ich na listę pomników przyrody.

Przyroda powiatu lubińskiego jest mocno zróżnicowana. Oprócz terenów zmienionych niekorzystnie przez przemysł miedziowy istnieją miejsca bardzo wartościowe pod względem przyrodniczym. Na terenie powiatu znajdują się dwa rezerваты przyrody: "Zimna Woda" i "Skarpa Storczyków", pięć użytków ekologicznych oraz 57 pomników przyrody.

Legnica i okolice

Legnica leży na Równinie Legnickiej, nad Kaczawą i jej lewym dopływem - Czarną Wodą. Jej krajobraz stanowią niziny urozmaicone pasmami wzgórz. Na północy są to Wzgórza Dalkowskie, a na południu Pogórze Kaczawskie. Miasto zajmuje obszar 56 km², zamieszkuje je 108 tys. ludzi. Na stan środowiska Legnicy i powiatu legnickiego duży wpływ wywarł rozwijający się tu przemysł miedziowy, głównie Huta Miedzi Legnica, Fabryka Przewodów Nawojowych Elpena czy Zakłady Maszynowe Legmet. Do najważniejszych terenów zielonych w obszarze miasta należą Park Miejski, Lasek Złotoryjski, Park Gdański, Cmentarz Komunalny i zadrzewienia dzielnicy Tarninów. Cenne są również mniejsze skupiska drzew w mieście, np. platanowa aleja wzdłuż ul. Libana. Platany należą do charakterystycznych drzew Legnicy – rośnie ich tutaj 65 egzemplarzy.

Grupa starych dębów w Parku Miejskim w Legnicy
Fot.: Weronika Szczytyńska

Najstarsze partie Parku Miejskiego zakładano od 1810 r. między rzeką Kaczawą a jej odnogą - Młynówką. Zajmuje on tereny dawnych łąk i pastwisk, zwanych Błoniami Wrocławskimi. Jego oś tworzy obsadzona drzewami reprezentacyjna promenada założona w 1858 r. Otaczająca ją część parku utrzymana jest w stylu angielskim, wzorowanym na naturalnym krajobrazie.

Lasek Złotoryjski to kompleks zieleni leżący na południowo-zachodnim skraju miasta, którego historia sięga końca XIX w. Jego początkiem był Lasek

Mieszczański, zagospodarowany od 1890 r. Lasek jest bardzo bogaty w różne gatunki drzew, krzewów oraz roślin zielnych charakterystycznych dla zbiorowisk łąkowych, które występują na polanach pomiędzy grupami zadrzewień. Dzisiaj pełni on funkcję strefy ochronnej Huty Miedzi "Legnica" i tworzy znakomite warunki dla zdomowionych tam lisów, saren, zajęcy, borsuków i najróżniejszego gatunku ptaków.

Park Gdański (1,3 ha powierzchni) powstał w latach 1884-1892 w wyniku zasypiania tzw. Gęsiego Potoku i podwyższenia terenu o kilka metrów.

Cmentarz Komunalny przy ul. Wrocławskiej zajmuje powierzchnię ok. 45 ha. Znaczna część jego starodrzewu pochodzi z początku XIX w. Wschodni cmentarz nosił niegdyś miano leśnego, ponieważ został obsadzony licznymi drzewami (przeważnie sosnami).

Tarninów to południowa część zwartej zabudowy centrum miasta, pełna zieleni, stara dzielnica willowa. Zabytkowej zabudowie towarzyszą interesujące okazy starych drzew i krzewów. Najpiękniejszym i najcenniejszym zadrzewieniem przyulicznym jest aleja lipowa rosnąca wzdłuż ulicy Grabskiego.

W okolicy Legnicy podziwiać można utworzony w 1992 roku na zachód od Jawora Park Krajobrazowy „Chełmy”. Jego powierzchnia sięga 148 km². Jest to obszar wyżynny (Mszana 474 m n.p.m., Czartowska Skała 468 m n.p.m.). Na terenie Parku Krajobrazowego „Chełmy” znajduje się około 70 pomników przyrody ożywionej i 4 pomniki przyrody nieożywionej. Do tych ostatnich należą: Małe Organy Myśliborskie (interesujące odśłonięcie skał wulkanicznych na wschodnim zboczu wzgórza Rataj - 350 m n.p.m.), Czartowska Skała (małownicze, stożkowe wzgórze bazaltowe - 63 m n.p.m.), Ciche Szczęście (odśłonięcie osadowych skał miedzionośnych w nieczynnej kopalni odkrywkowo-głębiniowej rud miedzi) oraz Wapień Niecki Leszczyny. W skład Parku Krajobrazowego „Chełmy” wchodzi rezerwat przyrody Wąwóz Myśliborski, mający na celu ochronę paproci jęczynika zwyczajnego, jedyne stanowiska w Sudetach oraz najliczniejszego stanowiska cisa i jemioly jodłowej. W Wąwozie Myśliborskim znajduje się unikatowy w skali kraju las jaworowy. Najciekawsze okazy drzew pomnikowych to 400-letnia lipa drobnolistna o obwodzie 7 m w Muchowie i najgrubszy w Polsce tulipanowiec o obwodzie 4,6 m w Sichowie. W granicach rezerwatu znajduje się dolina wciosa potoku Jawornik o stromych, prawie 15-metrowej wysokości ścianach skalnych.

W zachodniej części Pogórza Kaczawskiego możemy wspiąć się na najwyższy

szczyt w regionie, Ostrzycę Proboszczowicką (501 m n.p.m.). Utworzony tutaj rezerwat ma chronić roślinność występującą na skałach bazaltowych oraz najpiękniejsze w Polsce gołoborza.

Tysiącletni dąb „Chrobry” w Piotrowicach
Fot.: Weronika Szczytyńska

Między Złotoryją a Wilkowem znajduje się „Wilcza Góra” (367 m n.p.m.). Jest to rezerwat geologiczny prezentujący przekrój komina wulkanicznego. Na części Wilczej Góry zachowana jest „skalna róża bazaltowa” i 20-metrowe słupy bazaltowe. U podnóża znajdują się dwie małe jaskinie: Niedźwiedzia i Wilcza Jama.

W dolinie rzeki Szprotawy mieści się rezerwat ornitologiczny „Stawy Przemkowskie”. Założony został na 35 stawach o powierzchni 948 hektarów. Gnieździ się tam 216 gatunków ptaków. W okolicach Przemkowa, we wsi Piotrowice,

warto też zobaczyć tysiącletni dąb "Chrobry".

CO TO JEST POMNIK PRZYRODY?

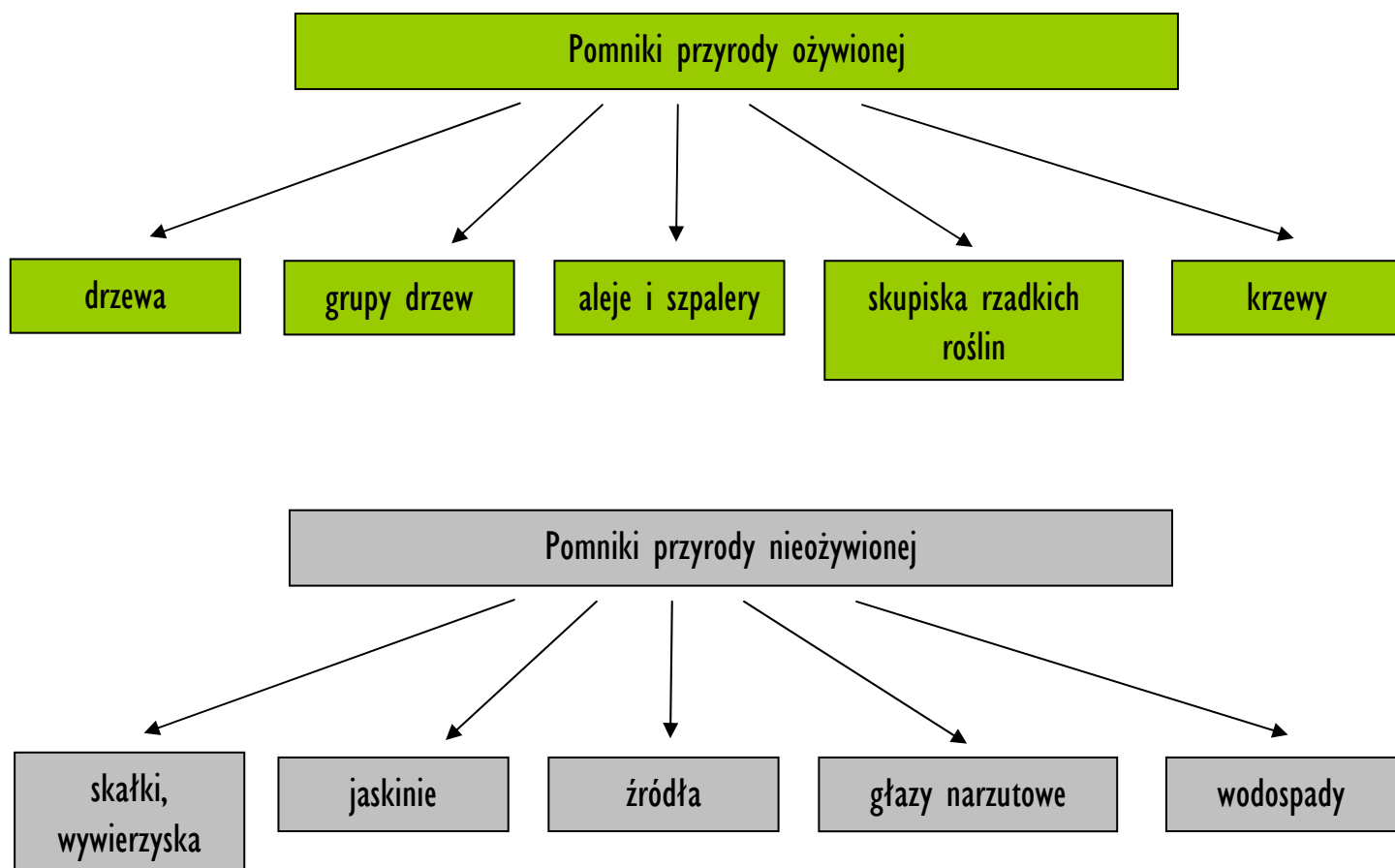
W wielu miejscach mojego regionu na drzewach, głązach i innych ciekawych tworach przyrody można spotkać urzędowe tabliczki wskazujące pomniki przyrody. Oznacza to, że są one chronione prawem i otoczone szczególną troską konserwatorską.

Pojęcie pomnik przyrody wymyślił Alexander von Humboldt na przełomie XVIII/XIX wieku. Dziś tym terminem określa się „*pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałe rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie*” (Dz. U. Nr 114 z 12 grudnia 1991r., poz. 492 Art. 28).

Tabliczka na jednym z pomników przyrody w Legnicy (Pl. Zamkowy)
Fot.: Weronika Szczytyńska

Obiekt typowany do uznania go za pomnik przyrody musi ocenić wojewódzki konserwator przyrody, który przyjeżdża na miejsce, by dokonać jego pomiarów i oględzin, a także ustalić właściciela terenu, na jakim się znajduje. W przypadku drzewa określa się jego gatunek, mierzy obwód pnia na wysokości 1,30 m, wysokość i rozpiętość korony, ocenia stan zdrowotny i zagrożenia, na które może być ono narażone. Ważna jest również rola, jaką dane drzewo pełni w krajobrazie miejsca, jego wartość historyczna lub pamiątkowa. Za pomnik przyrody uznawane są często drzewa o nietypowym kształcie, np. zrosnięte pniami lub konarami, a także grupy drzew – szpalery, aleje. W przypadku głązu narzutowego mierzy się jego obwód w najszerszym miejscu nad ziemią. Jeżeli przekracza on 6 m, można uznać go za interesujący. Tak jak przy drzewach określa się ich gatunek, tak przy głązach ważny jest rodzaj skały.

Moja przygoda z pomnikami przyrody

Pomniki przyrody ożywionej

Elżbieta Nowosielska

DĄB

jest
opisem siły
kolorem wytrwałości
z pradawna nauczony
trwania i cierpliwości
przez zielone witraże
przedziwny szmer się wymyka
i niesie ponad lasy
oratoryjna dębu
muzyka

Liść i owoc dębu szypułkowego

Dąb szypułkowy (*Quercus robur*)

Dąb – strażnik Wzgórza Zamkowego w Legnicy
Fot.: Weronika Szczytyńska

745 lat. Ma mocno rozgałęzioną koronę o bujnym ulistnieniu, ale niektóre jego konary są wewnątrz wypróchniałe. Rozpiętość korony Chrobrego sięga 16 m, wysokość 28 m, a obwód pnia 9,92 m. Objętość drzewa ocenia się na 90 m³. Jest to trzeci dąb pod względem wymiarów w środkowej Europie. Został uznany za pomnik przyrody w roku urodzenia mojej mamy – 1967.

DĄB SZYPUŁKOWY, *Quercus robur*, jest jednym z ponad 500 gatunków drzew (rzadziej krzewów) z rodziny bukowatych. Może osiągać wysokość 40 m i dożyć do wieku 1500 lat. Występuje w umiarkowanej i podzwrotnikowej strefie półkuli północnej. Jest to roślina jednopienna, o kwiatach rozdzielнопłciowych, wiatropylnych, liściach pierzasto-siecznych, wrębnych, kłapowanych. Owocem dębu jest orzech w zdrewniałej miseczce (tzw. żołądz).

Sfotografowany przeze mnie dąb Chrobry to najstarszy dąb szypułkowy w Polsce. Jego wiek szacuje się na ok.

Pień ogromny jak noga olbrzyma – dąb „Chrobry” w Piotrowicach
Fot.: Weronika Szczytyńska

W porównaniu z takim dębem ludzie wydają się mali jak mrówki – pomnik przyrody w Parku Miejskim w Legnicy
 Fot.: Weronika Szczytyńska

Pielgrzymce („Bartuś”), Starej Rudnej, Rudnej, Rui, Iwinach („Miedziak”) i Wilczym Lesie („Przemko”).

Niektóre z uznanych za pomniki przyrody dębów szypułkowych w moim regionie znajdują się w: Chocianowie, Budziwojowie („Gerwazy” i „Protazy”), Kondradówce, Niedźwiedzicach, Pawlikowicach, Piotrowicach, Patoce („Mieszko”), Krajowie, Warmątowicach, Chrostniku, Gorzelinie, Lubinie, Oborze, Składowicach, Ustroniu, Zimnej Wodzie, Kochlicach, Pogwizdowie,

Wielki dąb szypułkowy góruje nad innymi drzewami – pomnik przyrody w Parku Miejskim w Legnicy
 Fot.: Weronika Szczytyńska

Dwa zaprzyjaźnione dęby – grupa pomników przyrody w Parku Miejskim w Legnicy
 Fot.: Weronika Szczytyńska

Dąb, który tu namalowałam, to jeden z dwóch pomników przyrody w Lubinie. Rośnie on przy polnej drodze do Krzeczyna Wielkiego.
Rys.: Weronika Szczytyńska

Liść i owoc
skrzydłorzecha
kaukaskiego

Skrzydłorzech kaukaski (*Pterocarya fraxinifolia*)

Wielki skrzydłorzech pochyla się nade mną - Wzgórze Zamkowe w Legnicy
Fot.: Weronika Szczytyńska

SKRZYDŁORZECZ KAUKASKI, *Pterocarya fraxinifolia*, drzewo z rodziny orzechowatych, dorastające do 30 metrów wysokości. Pochodzi z Kaukazu i Azji. Liście bardzo duże (do 60 cm), skrętoległe, złożone, nieparzystopierzaste: na ogonku długości 1-3 cm znajduje się 9-21 wąskich, lancetowatych listków długości do 18 cm i szerokości do 5 cm. Kwiaty zebrane w zwisające kotki, owoce oskrzydłone, zielonawe, liczne w wydłużonych gronach. Jesienią liście żółkną. Gałązki mają rdzeń podzielony na komory.

Kwiatostany skrzydłorzecha wiosną
Fot.: Antoni Mielnikow (zdjęcie z strony http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Pterocarya_fraxinifolia.htm)

Taka tabliczka to wizytówka każdego pomnika przyrody - skrzydłorzech na Wzgórzu Zamkowym w Legnicy

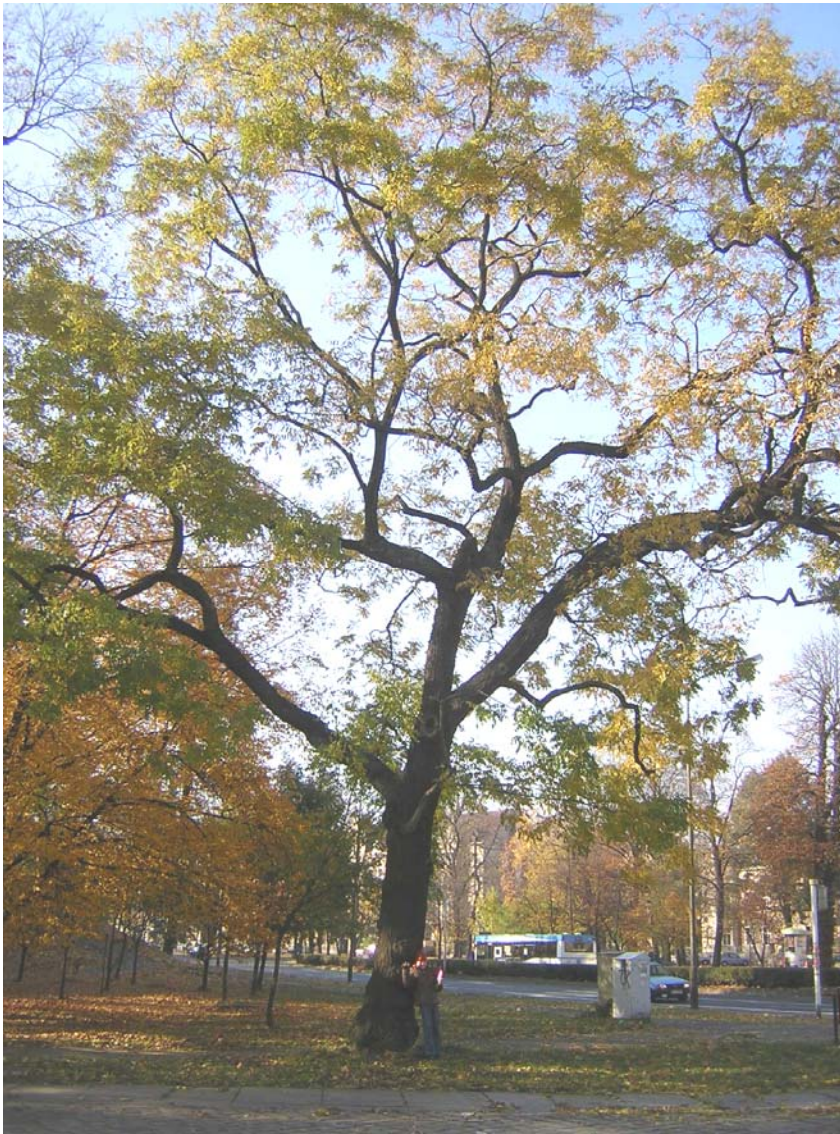

Kwiatostany skrzydłorzecha latem
Fot.: Robert Sadowski (zdjęcie z strony [http://www.drzewapolski.pl/Drzewa/Skrzydlorzech.html](http://www.drzewapolski.pl/Drzewa/Skrzydlorzech/Skrzydlorzech.html))

Ponieważ jesienne liście łatwo się kruszą, postanowiłam zrekonstruować brakujące fragmenty liścia sofony, znalezione na Wzgórzu Zamkowym w Legnicy.

Sofora japońska, perelkowiec (*Sophora japonica*)

Ta rosnąca na Wzgórzu Zamkowym w Legnicy sofora przypomina kształtem potężny parasol
Fot.: Weronika Szczytyńska

SOFORA JAPOŃSKA, perelkowiec, szupin, *Sophora japonica*, drzewo z rodziny motylkowatych, osiągające do 25 metrów wysokości, o parasolowatej koronie. Kwitnie w sierpniu i jest chętnie odwiedzana przez pszczoły. Żółtawobiałe kwiaty zebrane są w duże, trzydziestocentymetrowe wiechy. Owocem sofory jest strąk o długości do 8 cm, mięsisty i długo nie wysychający.

Drzewo to rośnie w Chinach, na Półwyspie Koreańskim i w Japonii; w Polsce rzadkie, sadzone w parkach jako drzewo ozdobne.

Przykład współzycia gatunków w ekosystemie miejskim: zaprzyjaźnione opieńki przy pniu sofory (Wzgórze Zamkowe w Legnicy)

Fot.: Weronika Szczytyńska

Liście i owoc miłorzębu dwuklapowego z Parku Miejskiego w Legnicy

Miłorząb dwukłapowy (*Ginkgo biloba*)

Tak wyglądały drzewa w erze mezozoicznej – miłorząb w Parku Miejskim w Legnicy.
Fot.: Weronika Szczytyńska

MIŁORZĄB DWUKŁAPOWY,

Ginkgo biloba, drzewo dwupienne z rodziny miłorzębowatych o wysokości do 40 m. Kwiaty męskie zebrane w kwiatostany (bazie), żeńskie o dwóch zalążkach, z których tylko jeden rozwija się w nasienie. Liście wachlarzowate, opadają na zimę. Występuje dziko w górskich lasach Chin. Miłorząb jest reliktem ery mezozoicznej. Owoc to żółty pestkowiec o nieprzyjemnym (sprawdziłam to) zapachu.

W moim regionie rosną razem trzy miłorzęby uznane za pomniki przyrody: w Parku

Miejskim w Legnicy, przy ul. Łukasieńskiego w Jaworze i w parku pałacowym w Chobieni.

Owoc miłorzębu
Fot.: Weronika Szczytyńska

Nasienie miłorzębu
Fot.: Weronika Szczytyńska

Liście i owoce platana klonolistnego z Parku Miejskiego w Legnicy

Platan klonolistny (Platanus acerifolia)

PLATAN KLONOLISTNY, *Platanus acerifolia*. Platan to drzewo o wysokości do 50 m, o korze łuszczącej się dużymi, cienkimi płatami. Występuje w Ameryce Płn. i od południowo-wschodniej Europy po Indie. Liście platana są ostro klapowane, pięcioklapowe, kwiaty niepozorne, zielone. Owoce drobne jak orzeszki, w kulistych, zwisających główkach. U nas sady się jako drzewo ozdobne platana klonolistnego, który jest prawdopodobnie mieszańcem platana zachodniego i wschodniego.

W Legnicy napotykamy na wiele pojedynczych okazów, a także na aleje i szpalery platanowe.

W najbliższej okolicy platany możemy oglądać w: Parchowie, Żabicach, Strupicach (3 egz.), Zamienicach, Dalkowie, Jaworze (2 egz.), Czerwonym Kościele (2 egz.), Liścu, Zimnej Wodzie (5 egz.), Chełmcu, Snowidzy, Wiadrowie, Rogoźniku, Zaborowie, Konarach, Pielaszkowicach (2 egz.), Udaninie, Tomaszowie (3 egz.), Mierzcycach (4 egz.), Kromolinie i Szczepowie (4 egz.).

Pod bielejącymi konarami platana przechodziny jak przez bramę – platan przy alei w Parku Miejskim w Legnicy

Fot.: Weronika Szczytyńska

Liście i owoce klonu
jawora (u góry) i klonu
zwyčajnego (u dołu)

Klon (Acer)

KLON, *Acer* drzewo z rodziny klonowatych, znanych jest ok. 150 gatunków. W Polsce występują 3 gatunki rodzime (klon zwyczajny, polny i jawor) oraz ok. 30 gatunków obcego pochodzenia. Wśród drzew pomnikowych znalazłam w Legnicy pojedyncze egzemplarze **klonu zwyczajnego** (*Acer platanoides*) oraz piękną aleję klonową, która również uznana została za pomnik przyrody. Inne drzewa tego gatunku, oznakowane jako pomniki przyrody, spotkamy w Czerwonym Kościele (2 egz.), Dzierżkowicach i Udaninie (2 egz.). Klon zwyczajny (zwany też pospolitym) osiąga do 30 m wysokości. Ma rozłożystą koronę i duże, 5-7-klapowe liście. Jego owocem są dwa długooskrzydłone orzeszki.

Klonowa aleja w cieniu Zamku Piastowskiego w Legnicy
Fot.: Weronika Szczytyńska

Pasikonik na szarej korze klonu jawora, rosnącego na Wzgórzu Zamkowym w Legnicy
Fot.: Weronika Szczytyńska

Innym gatunkiem klonu, którego pojedyncze egzemplarze noszą miano pomników przyrody, jest **klon jawor** (*Acer pseudoplatanus*). On także wyróżnia się rozłożystą koroną. Liście jawora są 5-klapowe, o głębszych niż u klonu zwyczajnego zatokach. Jego kora jest szara i łuszczy się małymi płatami. Okazałe pomniki przyrody tego gatunku znajdziemy w Chojnowie, Osłej, Górzycy, Jakuszowej, Gierałtowcu i Leszczynie.

Klon zwyczajny - pomniki przyrody na Wzgórzu Zamkowym i przy Pl. Klasztorным w Legnicy
Fot.: Weronika Szczytyńska

Klon jawor na Wzgórzu Zamkowym w Legnicy
Fot.: Weronika Szczytyńska

Różne liście zebrane w Alei Orła Białego w Parku Miejskim w Legnicy

Aleja w Parku Miejskim w Legnicy

ALEJA ORŁA BIAŁEGO w legnickim Parku Miejskim jest dwustronną, różnogatunkową aleją uznaną w całości za pomnik przyrody (nr 61). W skład alei wchodzi wiele gatunków drzew:

- dąb czerwony - 2 egz.
- lipa – 104 egz.
- dąb błotny – 10 egz.
- dąb szypułkowy – 13 egz.
- grab pospolity – 2 egz.
- jesion wyniosły – 2 egz.
- klon zwyczajny – 2 egz.

Pomnikowa aleja drzew w Parku Miejskim w Legnicy
Fot.: Weronika Szczytyńska

Moja przygoda z pomnikami przyrody

Pomniki przyrody nieożywionej

Wśród pomników przyrody nieożywionej najczęściej jest głazów narzutowych (21) i odsłoneń (16). Ponadto chronione są 3 jaskinie bądź ich zespoły, marmit (tzw. garnek podlodowcowy), skamieniały pień drzewa i zespół graniaków.

Głazy narzutowe

- Zagrodno – 445 cm
- Legnica – 565 i 785 cm
- Bolesławiec – 9 głazów od 460 do 700 cm
- Bożejowice
- Warta Bolesławiecka – 4 głazy
- Brzeźnik
- Kraśnik Górny
- Mierzwin

Skalki

- Piechowice – „Złoty Widok”, granit
- Żerkowice – „Skala z medalionem”, piaskowiec
- Przesieka – „Waloński Kamień”, granit
- Gorzeszów – „Diabelska Maczuga”, piaskowiec

Jaskinie

- Złotoryja – 3 jaskinie: „Wilcza”, „Niedźwiedzia” i „Wodospad”
- Płóczki Dolne – 3 jaskinie: „Lisia”, „Górna” i „Czerwona”
- Płakowice – „Zimna Dziura”

Odsłoneńcia

- Leszczyna – osadowe skały miedzionośne w wyrobisku d. kopalni „Ciche Szczęście”
- Jerzmanice Zdrój – piaskowce ciosowe w wyrobisku d. kopalni „Krucze Skały”
- Stanisławów – wapień i dolomity w wyrobisku d. kopalni „Wapień Niecki Leszczyny”
- Pomocne – bazaltowy nek, „Czartowska Skała”

„Krucze Skały” w Jerzmanicach
Fot.: Weronika Szczytyńska

"Czartowska Skała"
Rys.: Weronika Szczytyńska

- Bieniec – piaskowiec kwarcytowy, „Siwy Kamień”
- Łupki – bazaltowy nek z porwakami piaskowca
- Miłoszów – bazaltowy nek, „Stożek Perkuna”
- Miłoszów – bazaltowy nek, „Stożek Światowida”
- Nawojów Łużycki – wyrobisko d. kopalni glinki kaolinowej
- Myślubórz – bazaltowy nek, „Małe Organy Myśluborskie”
- Sędziszowa – cios słupowy w riolitach, „Organy Wielisławskie”
- Zgorzelec – szarogłazy w wyrobisku d. kamieniołomu
- Lubań – bazalt w wyrobisku d. kamieniołomu
- Uniemyśl – riolit
- Okrzeszyn – cios słupowy w riolitach

Inne pomniki przyrody nieożywionej

- Karpacz – marmit w korycie Łomnicy
- Jelenia Góra – głazy granitowe
- Bogatynia – skamieniały pień drzewa

Pomniki przyrody nieożywionej w Parku Krajobrazowym „Chelmy”

Spośród tych kilkudziesięciu obiektów najbliższej mojego miejsca zamieszkania znajdują się cztery pomniki przyrody nieożywionej na terenie Parku Krajobrazowego „Chelmy”:

- „Małe Organy Myśluborskie” na wzgórzu Rataj to sztuczne odślonięcie porfirów (riolitów) o strukturze słupowej w bazaltowym czopie wulkanicznym sprzed 30 milionów lat. W nieczynnym kamieniołomie odślonięta jest środkowa część czopu (kominia wulkanicznego). Zakrzepła lava w kominie wulkanicznym tworzy wysmukłe słupy. Te przedziwne formy są efektem ostygnięcia lawy.
- „Czartowska Skała” to stożek wulkaniczny o wysokości 468 m n.p.m. Kiedyś eksploatowano tu bazalt. Jest jednym z najwyższych wzniesień na terenie Parku.
- Dawny kamieniołom „Ciche Szczęście” w Leszczynie znany jest z unikatowego odślonięcia miedzionośnego cechsztynu (skały osadowe).
- „Wapień Niecki Leszczyny” (Stanisławów) tworzą pionowe ściany - wapienie i dolomity.

„Małe Organy Myśluborskie”

Fot.: Katarzyna Jania (www.sudety.ig.pl)

"Wapień Niecki Leszczyńy"
Rys.: Weronika Szczytyńska

BIBLIOGRAFIA

Baturo Wojciech (red.) *Biologia. Encyklopedia szkolna*, Wydawnictwo Naukowe PWN 2002

Dunajski Andrzej, Krajewski Jerzy, Krukowski Marek *Przyroda Lubina*, Urząd Miejski w Lubinie 2001

Jura Czesław (red.) *Encyklopedia Biologiczna*, Opres 1998

Sadurska Iza *Legnica. Przewodnik po mieście*, Centrum Sztuki – Teatr Dramatyczny 1997

Wiśniewski Edward „*Chełmy*” *Park Krajobrazowy*, Urząd Wojewódzki w Legnicy 1992

Atlas drzew Polski, adres: <http://www.drzewapolski.pl/Drzewa/systematyka.html>

Atlas roślin, adres: <http://www.atlas-roslin.pl>

Drzewa i krzewy – leksykon internetowy, adres: <http://www.drzewa.net>

http://www.ztp.eko.org.pl/strona/pomniki_przyrody.html

Internetowa encyklopedia Interia.pl, adres: <http://encyklopedia.interia.pl>

Park Krajobrazowy CHEŁMY, adres: <http://www.cxt.pl/~gstaronka/page/articles.php>